Ч. 194 Второк 1 (13) вересня 1898. Рік VIII

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жадане за вложенем оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в агенциї дневників пасаж Гавсмана ч. 9 і в ц. к. Староствах на провінциї:
на цілий рік зр. 2·40
на пів року „ 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.
З почтовою пересилкою:
на цілий рік зр. 5·40
на пів року „ 2·70
на чверть року „ 1·35
місячно . . „ —·75
Поодиноке число 3 кр

✝

Наша Цїсарева

Найяснїйша Панї Цїсарева і Королева Єлисавета

померла в суботу пополудни, убита штилетом злочинця.

Вельми сумна і страшна вість рознесла ся в суботу по полудни з Женеви по цїлім сьвітї і найглубшим жалем наповнила передовсїм всї народи нашої монархії. Цїсарева наша, невіста найблагороднїйших і найкрасших прикмет жіночих, монархиня многих народів, привязаних щиро і вірно до Найвисшої Династиї, володітелька, що стояла здалека від всяких полїтичних невзгодин і руководила ся лиш благородними чувствами свого серця, особа старшого вже віку, що від довшого часу страдала і за границею шукала поратунку для свого здоровля, стала ся нараз несподївано жертвою злочинця, анархіста, котрий згаданого дня убив еї в хвили, коли вийшла з готелю і пустилась іти до корабля, що стояв в пристани на озері женевскім. Про сю сумну катастрофу, котра глубоким жалем і сумом наповнила серця всїх народів Австриї, наспіли ще в суботу вечером такі вісти:

Перша вість, яка наспіла в суботу по полудни о 3 год. 40 мін. з Женеви, доносить: Найяснїйша Панї Цїсарева Єлисавета вийшла о годинї 12 мінут 40 з готелю „Бо-Ріваж“ (Beau-Rivage) і коли пустила ся на побереже, кинув ся на Монархиню якийсь чоловік, пробиваючи еї сильним ударом. Цїсарева упала на землю, але зараз схопила ся і вийшла на поклад парохода, де зараз омлїла. Капітан корабля не хотїв зразу відчалити від берега, але пізнїйше на жадане окруженя Монархинї дав знак до від'їзду. Виїхавши з пристанї пароход задержав ся і вернув відтак знов до пристанї. Найясн. Панї не відзискала притомности. Занесено еї на ношах до готелю Бо-Ріваж. На сукнях Найясн. Панї були слїди крови. Злочинця зловлено.

Для лїпшого поясненя місця, де стала ся катастрофа, треба тут додати: Цїсарева приїхавши до Женеви замешкала тут в готелю „Бо-Ріваж“ положенім близько берега озера женевского. На всхід від того готелю недалеке побереже озера зве ся „Ке де Мон Блян“ і тут есть пристань. Трохи дальше від того готелю стоять знов недалеко побережа ряди домів а на самім їх розї готель „де ля Пе“. Межи готелем „Бо-Ріваж“ а готелем „де ля Пе“ есть велика площа, плянтациї і стоїть там памятник князя Кароля Бравншвайґского. Отже недалеко сего памятника в дорозї з готелю Бо-Ріваж до побережа стала ся катастрофа.

Цїла істория сеї сумної події представляє ся так: Найясн. Панї відбувши курацию в Навгайм, виїхала звідтам дня 30 серпня до Территет в строгім інкоґнїто яко ґрафиня Гогенембс, а звідтам переїхала до місцевости Мон де Ко (Mont de Caux) коло Ґліон і тут замешкала в „Ґран-готелю“. Оногди вибрала ся звідтам на прогульку до Женеви і замешкала в готелю „Бо-Ріваж“. Коли хотїла переїхати ся пароходом по женевскім озері і пустилась туди, постигла еї несподївана смерть з руки убийника. При Цїсаревій була лиш одна дама двора, бо вся проча дружина виїхала вже була назад до Ко. Злочинець як-раз в ту пору, коли Цїсарева ішла до пристанї, надійшов з противної сторони з якимсь другим чоловіком з сивою бородою. Він кинув ся тогди на Монархиню і сильним ударом з заду пробив еї якимсь острим, як кажуть триграньчастим зелїзом, нїби як пильником до остреня пилок і зранив близько серця, але не в само серце, а відтак пустив ся втїкати. Цїсарева упала на землю, але при помочи придворної дами і кількох людий, що туди переходили, пiднялa ся і дійшла ще до пристанї та вийшла на корабель. Ледви тут станула, стан здоровля еї погіршив ся. Капітан корабля видячи хору даму не хотїв відплисти, але зробив то відтак на просьбу придворної дами. За хвилю однакож вернув назад, бо показало ся, що недужа дама то Цїсарева австрийска і стратила притомність. Капітан поспішив Ій тогди особисто на поміч. Порозпинано

сукнї і показала ся на тїлї рана величини одного центиметра. Через хвилю, як оповідає наочний сьвідок, член палати торговельної в Женеві, Тейсе, здавало ся, що притомність вертає. На питанє придворної дами: Чи Ваше Величество страдають? — відповіла Найясн. Панї слабим голосом: Нї. Тогди зроблено на борзї ношї з весел і вітрил та перенесено Цїсареву до готелю Бо-Ріваж. Тут зараз знайшли ся і лїкар і сьвященик, котрий удїлив Монархинї сьв. Тайн. В готелю стратила вже була Цїсарева притомність; роздерто на нїй сукнї, здоймлено черевики а лїкар спробовав ще послїдного средства і розтяв трохи праву долоню, але вже нїчого не помогло. Цїсарева не відзискала притомности. Смерть наступила о год. 1 мінут 40.

Тимчасом зловлено злочинця. Він називає ся Люїджі Люккені (Luigi Lucchеni), єсть Італїянцем з роду, уродив ся в Парижи а приналежний до Парми в Італїї. Допустивший ся того страшного убийства, кинув від себе то зелїзо, котрим пробив Цїсареву і почав утїкати через улицю des Alps і вибіг на велику площу des Alps, де був міг легко укрити ся, але два фїякерскі візники, що були сьвідками его замаху, пустились за ним і зловили его та віддали керманичеви, що називає ся Альберт Фіо, і жандармови Кайзерови, а ті відвели его на найблизшу стацию поліцийну. Убийник не ставив нїякого опору, навіть посьпівував собі по дорозї а межи иншим сказав: Я без сумнїву добре поцїлив, мабуть убив. В поліциї сказав він, що єсть анархістом, котрий не має що їсти, що не виступає против робітників, але против богачів. Опісля відведено его до палати справедливости, де его зараз переслухував судия слїдчий Леше в присутности трох членів кантонального правительства, ґенерального прокуратора, секретаря департаменту поліциї і одного комісаря поліциї. Тут удавав він, що не уміє по французски і не хотів давати нїякої відповіди. При нїм найдено паспорт, з котрого показало ся, що він називає ся Люїджі Люккені, уродив ся в Парижи 23 цьвітня 1873 і приналежить до громади міста Парми.

При дальшім переслухуваню сказав він, що вже від кількох місяцїв носив ся з гадкою убити когось з висших особистостий. Приїхав до Женеви, щоби убити князя Орлеаньского, але вже его не застав. Гадав, що верне, отже чекав. Тимчасом вичитав в ґазетах, що до Женеви приїхала Цїсарева австрийска. Знав єї, бо кілька лїт тому назад видів в Будапештї. Вже в пятницю підсїдав, але не мав нагоди виконати замах. В суботу стоячи близько готелю „Бо-Ріваж", побачив камердинера Цїсаревої, а з того куди той ішов, здогадав ся, що Цїсарева схоче вийти на побережє. Отже сховав своє орудиє в рукав і пустив ся наперед. Побачивши відтак, як Цїсарева вийшла з двома дамами з готелю, пішов за ними, минув їх, щоби відтак вертаючи назад стрітити ся з Цїсаревою. В хвили, коли Найясн. Панї доходила до пристанї, виконав свій замах а орудиє убийства кинув від себе. (Жандармерия і доси его не знайшла). Дальше сказав Люккені, що вже від 14 року житя єсть анархістом і коли би так всї анархісти сповнили свою задачу, то з буржоазиї незадовго не було би й слїду.

Вість о страшній катастрофі викликала в цїлім сьвітї глубокий жаль а передовсїм невисказаним сумом покрила цїлу цїсарску родину. Але хоч і як велике горе, як страшне нещастє стрітило нашого Монарха, хоч і як великий біль почув Він в першій хвили в своїм серци, то все таки, як з достовірного жерела доносять, Монарх з непохитною силою духа і правдиво християньскою резиґнациєю зносить той страшний удар, а стан здоровля Найясн. Пана єсть вповнї добрий.

Столиця монархиї покрила ся жалобою. Тисячі народа стоять цїлими днями перед цїсарскою палатою, а як велике враженє зробила вість о убитю Цїсаревої, може послужити той факт, що один чоловік із служби двірскої, почувши ту вість, зійшов з розуму. Вибіг на подвірє палати і крикнувши: Дайте убийника нашої Монархинї! упав як би неживий на землю.

З цїлої монархиї, з цїлого сьвіта, від всїх пануючих дворів надходять до Відня кондоленцийні телеґрами а на домовину помершої так траґічно шлють вінцї. Тїло Цїсаревої не забальсамоване спочиває ще на тій самій постели де віддала Богу духа, а комнату, де померла, перемінено в каплицю. Після дотеперішних диспозиций тїло Монархинї буде привезене до Відня дня 15 с. м., дня 16 буде виставлене на катафальку а похорон відбуде ся в суботу дня 17 с. м.

---

17)

НА ЗГАРИЩАХ.

(Повість Кл. Юноши. — З польского).

(Дальше).

По втратї своєї жінки Мартин ще більше привязав ся до двора і до родини пана Кароля, навіть не кождого дня заглядав на село. Мав вправдї сина і дочку і кількоро внуків білявих, пузатих, але і зять і невістка не дуже єму „удали ся" — то й держав ся досить здалека. Внукам, кілька разів їздив до міста, привозив все обаріпків, але не тратив часу на забаву з ними. Часом лиш, в недїлю вечером, приходив на горбок під хрест, і прикликавши дїтий до себе, учив їх молитви — і на тім кінчили ся его зносини з найблизшою родиною.

За те на фільварку був як у себе дома, тїшив ся кождим поводженем, журив ся посухою або слотою а коли говорив що до пана Кароля о господарстві, то називав поля, худобу, збіже не инакше як „наші".

Також і дїти дуже любив. Колись пригадав Маланї давні „любощі" і сьміяв ся дїдусь з панни.

— Атже я тепер вдовець — говорив — сьвященик дасть шлюб без клопоту і без нїяких заходів; коли мене панна Маланя хотїла давнїйше, то я можу в четвер прийти з сватами, а зараз в суботу занесу на оповіди. Слово сказало ся, паннунцю, а тепер хоч не хоч треба бути молодою....

Маланя сьміяла ся.

— Га, Мартине — говорила — я вправдї зробила вам завід, але винагороджу то — замість моєї руки дістанете кольоньскої води до табаки — згода?

— А вжеж, лїпше щось як нїчого, а від злого довжника треба брати і лика — як кажуть люди — а пахуча табака то здаєсь ся для старого найлїпше весїлє.

І тїшив ся старий тою пахучою табакою, а як Маланя відійшла, говорив до пана Кароля:

— Боже мій милостивий, як то скоро виросло, на потїху вельможних паньства....

— Так, так Мартине, час іде.

— Перепрашаючи пана, що вельможний пан виділи часу? Лиш крихту; але я памятаю ще небіжчика пана як був маленьким хлопцем — та й ті ваші дїточки з небіжчиком Дирдейком, земля єму пером, то ми носили на руках.... Тілько людий пересунуло ся, одні померли, другі посивіли, инші попідростали, а ось чоловік живе і жиє, як стара грушиско на межи, що єї що року зачїпить орач плугом, а она все як стояла, так стоїть....

— Як стара грушка на межи? Га, по части то й правда, Мартине.

— А вжеж — і то справедлива правда, прошу пана.

— А знаєш, на що Господь Бог деяким людям, особливо добрим, дає таке довге житє?

— А хто міг би зміркувати волю Божу, єї відгадає.

— Можна догадувати ся. Бачиш, брате, там далеко кладовище.... хрести на нїм стоять і трава на могилах порастає — а тут ось, село і житє, майже в кождій хатї колиска.

— А таки так, мало не в кождій, в иншій то й по дві буде.

— Отже поміж колискою а кладовищем єсть старість, що лучить ті дві так суперечні річи і вяже їх як нитка з собою.

— Як нитка? — спитав селянин здивований. — Чогож як нитка? Не можу того якось добре виміркувати.

— Послухай, я тобі витолкую, коли ми вже о тім розговорились. Скажи, хто молодого научить?

— Та старий....

— Хто скаже єму, що тут давнїйше дїяло ся, як люди жили, працювали, терпіли?

— А вжеж що старий, лиш він може затямиги такі давні річи.

— Отже бачиш, старість повинна бути учителькою молодости, повинна лучити нинїшний час з давним — і тому єсть она немов та нитка, що лучить то, що вже було з тим, що є тепер.... Розумієш вже, Мартине?

— Та то так, прошу пана, справедливо так, ми старі мусимо все учити молодих, бо без того, то би так то всьо розпустило ся, що — як то кажуть — і костуром не нагнав би до церкви і до роботи.

Довго говорив о тім пан Кароль з Мартином, бо й справдї той селянин, що був немов патриярхом свого села, лучив не лише ниткою споминів минувшість з теперішностию, але був також ниткою, котра лучила всї хати з двором, своїм впливом допоміг не мало до уладженя сусїдских відносин, з чого обі сторони були дуже вдоволені. А однако не було то таке легке якби здавало ся. Між людьми були ріжні погляди, ріжні змаганя, як то загально по наших селах дїяло ся, а дїє ся ще й тепер; однако Мартин умів їх все лагодити і єднати, бо в селї слухали і поважали его загально.

Пан Кароль, хоч теперішнє положенє маєткове позваляло на то, не держав нї управителя нї економа, повнив сам ті обовязки, лиш Мартин помагав єму наглядати, а панї Каролева і Оленька вели рахунки, бо брак правої руки не дозваляв калїцї писати.

Пан Кароль з женою пересиджували майже заєдно дома, в сусїдство не їздили часто, бо й кружок давних сусїдів, з котрими лучила їх приязнь, посвоячене, або знакомість значно порідив ся. Одні пішли на міский брук бідувати і бороти ся з долею, аби добути кусник насущного хлїба; инші, заможнїйші не хотїли вести господарства в теперішних змінених а тяжших услівях, отже повимінювали землю на капітали, або на доми в містах і — сидять бездїльно.

Число давних дворів зменшило ся, змалїло, з неодного фільварку не полишило ся й слїду, а на місцях, де колись чорнїли здалека густі бори, нинї гуляє вітер по чистім поли, або розбиває ся о доми нїмецких кольонїстів. В однім дворі сидить давний арендар або пахтяр, що не дбає о ґрунти і о господарство та нищить рештки лїсів; де инде збогачений підприємець або ремісник, що забаг сїльского житя, топить запрацьований гріш, проклинаючи землю, з котрою цїлком не уміє обходити ся; а суть ще й спекулянти, що купують на зиск землю, посидять рік, обнищать і знов пускають в инші руки, аби лиш зробити який гріш.

Таких фільварків як Заріче, що перетре-

Новинки.

Львів дня 12-го вересня 1898.

— **За упокій бл. п. Кирдинала Сембратовича** відбула ся нині рано в архікатедральній церкві сьв. Юра у Львові поминальна служба Божа з панахидою.

— **З'їзд лікарів і природознавців** відбуває ся сими днями в Київі; число участників з'їзду виносить около 1.300 осіб.

— **Археольоґічний з'їзд** має відбути ся в Київі через рік (1—20 серпня 1899). Щоби приготовити той з'їзд, засновано в тій цїли окремий комітет, на якого чолї стоїть проф. київского університету В. Б. Антонович. Зі з'їздом буде також сполучена і вистава археольоґічна, що буде дїлити ся на 6 віддїлів старинности: 1) первістні, 2) історичні, 3) клясичні, 4) церковні, 5) ґеогра-

— **Баль руских академиків** в Коломиї заповіджений на день 15 н. ст. вересня с. р., не відбуде ся по причинї смерти Єї Величества Цїсаревої Єлисавети. День вечерка оголосить комітет в часописях по скінченю жалоби. — За комітет: *К. Кучурак.*

— **Затроєне горівкою.** В Берлинї лучила ся така трагічна пригода: Одна женщина хотїла своему мужеви зробити приємність і купила для него горівки за 20 феників та принїсши єї до дому, поставила на столї, а сама вийшла напротив мужа. В хатї лишила ся чотиролїтна дівчинка і коли мати вийшла, она забрала ся до горівки та попиваючи поволи, випила цїлу фляшину. Коли родичі увійшли до комнати, застали вже свою дочку в судорогах на земли. Прикликаний лїкар не міг вже нїчого вдїяти, бо дитина затроєна горівкою померла за кілька хвиль.

— **Льотерия причиною смерти.** Сими днями лучила ся у Відни така пригода: „Фахові льотерийники" узнали з нагоди цїсарского ювилею числа 30, 90 і 4 „ювилейними" і ставили їх цїлий сей рік на віденьску льотерию. В суботу згадані три нумера дїйстно вийшли і многі повигравали амба і терна, а льотерийна каса втратила величезні суми. Жінка одного віденьского столяря, 35-лїтна Франциска Ш., належала також до тих ювилейних грачів, але случай хотїв, що на послїдне тягнене віденьскої льотериї она як-раз не поставила, бо забракло гроший. Можна собі представити розпуку сеї женщини, коли довідала ся, що „ювилейні нумери" вийшли. Сказала до сусїдів, що відбере собі житє, але нїхто в се не вірив. Оногди повернув єї чоловік до дому і застав без житя. Нещастна жертва льотериї повісила ся на тороках від запаски на клямцї.

— **Сумна пригода.** Двох студентів краківских шкіл Тадей Палїца з III. кл. школи реальної і Лев Шлянак з школи промисловоі, вийшло з Кракова в четвер на прохід за звіринецкий монастир за місто. Палїца упав зі скали, на кілька-найцять метрів високої, на камінє і потовк ся сильно. Єго товариш удав ся сейчас до міста по поміч, але коли пораненого Палїцу привезено до шпиталю і зложено на ліжку — хлопець віддав духа.

Телеґрами.

Женева 12 вересня. Оружиє, котрим злочинець пробив Цїсареву, знайдено. Єсть то триґранчастий пильник вбитий в грубу деревляну колодку, котрого конець мабуть тогди відломив ся, коли єго злочинець кинув. Пильник не має на собі слїдів крови. Єго знайшов якийсь сторож каменицї і сховав, думаючи, що то власність якогось робітника, котрий того самого дня випровадив ся з тої каменицї.

Відень 12 вересня. Є. Вел. Цїсар доси ще перебуває в Шенбрунї. Згідні вісти констатують рішучу безосновність поголоски, яка розійшла була по Відни о якімсь потрясеню здоровля Цїсаря. Весь двір цїсарский подивляє то геройство Монарха, з яким він мимо тяжкого горя зносить той страшенний удар судьби.

Відень 12 вересня. Цїсар розпорядив шестимісячну жалобу двірску почавши від 21 с. м. а іменно два місяцї найглубшої жалоби, два місяцї глубокої а два місяцї меншої.

Відень 12 вересня. Нинї вечером відходить поїзд двірский по тїло Цїсаревої. Тїло буде в Женеві забальсамоване і зложене до металевої домовини, а та до другої, котра буде залютована. Почавши від границї на всїх стациях, котрими будуть перевозити тїло, будуть дзвонити дзвони.

Люзанна 12 вересня. Люккенї працював тут яко робітник каменярский. Вчера арештовано 10 єго приятелїв.

Париж 12 вересня. Аґентия Гавасаса подає з резервою вість, що якийсь Люккезі, скомпромітований в розрухах в Мілянї і вигнаний з Італії поїхав до Цїріха і там брав участь в зборах анархістів, де визначено сїмох, а межи ними і Люккезі'го, щоби убили якогось монарха.

Берно, 12 вересня. Швайцарска рада звязкова збирає ся на надзвичайне засїдане.

Петербург, 12 вересня. Праса тутешна присьвячує погибшій Цїсаревій щиру згадку і називає замах тим поганїйшим, що Покійна стояла здалека від полїтичного житя і задля доброти свого серця не мала ворогів. Тяжко опечаленому Монарсї висказують всї як найглубшу симпатию.

Женева, 12 вересня. На знак жалоби мають нинї о 11 год. 30 мін. всї власти кантональнї, все населенє міста вирушити при звуках дзвонів в походї перед готель Бо-Ріваж.

Мадрид, 12 вересня. Сенат ухвалив протокол мировий. Републикани і карлїсти видали манїфест з протестом против тайної наради над протоколом мировим.

Канеа, 12 вересня. Зачувати, що ворохобники обсадили Сітію. Музулмани втїкають на кораблї.

За редакцию відповідає Адам Креховецкий

вали бурі і подвигнули ся з упадку о власній силї, небогато — але також що правда — і небогато було таких людий як Дирдейко небіжчик, трудящих, витревалих, твердих. Тому то та жмінка тих урятованих ветеранів недолї держить ся з собою кріпко, злучена спільностию історії, цїлий і пересьвідчень — і жиє в своїм кружку патриярхально, по давному, кріпить ся взаїмно і підпирає.

В такім кружку жили і наші зарїцкі знакомі, з неї походить той частий гість в Зарічи, на котрого Оленка споглядає добрим оком, в тім крузї наткне ся і Маланя на свого — і Івась найде колись товаришку.

Звязи приязни і згоди стиснуть ся ще сильнїйше, ряд стане ще більше стиснений і кріпший — і утвердить ся братство з крови, з пересьвідчень і з духа, братство працї і честноти.

Сонце зайшло погідно, на небі і яснїють вже звізди, тихий вітрець шелестить листками. Настає ніч тиха, пахуча. Денеде ще в селї мигає в хатах сьвітло, а в дворі у всїх вікнах ясно.

Перед ґанком стоїть бричка запряжена трема сильними кіньми, готова до дороги.

Конї нетерпеливо гризуть удила і бють копитами об землю, вусатий візник поправляє щось коло сидженя, а служниця приносить щораз то якийсь новий клуночок до брички.

В дворі якось гамірно. Іде жива, майже весела розмова; панни сьміють ся і жартують, Івась додержує їм пари, лиш сама мати не подїляє загальної веселости і якось сумно задумує ся...

Біднї ті матери! — Мусять так часто задумувати ся.

Задумала ся сумно — і не диво, син відїздив на довго, може на кілька лїт.

Так рідко могла бачити свого одинака; від часу коли надїв шкільний мундурик, вже лиш гостем бував дома, гостем він і нинї і буде все лиш таким для неї. Колись найде собі родину і вже їй віддасть цїлковито серце, а матери лишать ся хиба одні спомини.

А однако виховала єго, випестила, виколисала на своїх власних руках...

Така то вже доля материй на сьвітї!

Отже не диво, що тепер панї Каролева так сумно поглядає, що єї очи заходять сльозами — цїлує голову сина і ще хрестить єго і ще раз благословить на дорогу.

Отець видає ся спокійнїйший; мужчина не обявляє своїх чувств сльозами, але і єму сумно. Стискає кріпко долоню сина і дає єму вітцївскі ради, пригадує о обовязках, о працї.

Злишна то пригадка, що правда, бо хлопець добрий на скрізь, а мати і старий Дирдейко впоїли в него самі честноти. Буде з Івася чоловік, бо втягнений до працї, вихований в твердій школї — не зазнав за молоду розкоший.

Дирдейко малював єму заєдно житє в сїрих красках, впоював в него замилуванє до працї, і заохочував хлопця майже в кождім листї, щоби ішов о власних силах, а на поміч з дому не оглядав ся. Івась слухав тої ради і чим висше поступав в науках, тим менше коштував родичів, а від кількох лїт удержував ся вже сам з власної а тяжкої працї, бо з лекций.

Вихований в такій школї іде і тепер між людий здобувати працею кусник хлїба.

Як раз в тій хвили пращає ся вже з родичами, а й сестрички, що так весело сьміяли ся, тепер, коли надходить вже година від'їзду, кидають ся єму на шию майже з плачем.

Цїла родина вийшла на ґанок. Івась ще раз поклонив ся всїм, скочив на бричку, конї рушили, а отець, мати і сестри стояли перед домом, доки бричка не зникла в закрутї липової улицї.

Ніч була хороша, лїтна, майже видна. В єї лагідній півтїни і півсьвітлї від звізд і місяця, можна було доглянути церковну вежу і ріку, що глухо шуміла, ріку, котрої води прибирали темнїйші краски, то мінили ся сьвітлом позиченим з гори, що лищало як срібло. З горбка видко було цїлу околицю — і високі тополї при людских оселях, стрункі як обелїски, і обертаючі ся лїниво крила вітраків — а цїлий той образ, такий щоденний, а однако так красний був обнятий чорними рамами лїсів, окружаючих вінцем то колесо простору доступне для людского ока.

Івась поглядав на ті так добре знані єму образи з якоюсь тугою. Часто оглядав ся поза себе, чи не догляне ще сьвітла у вікнах двора.

Они довго ще блищали тої ночи — бо якось нїхто не мав охоти до сну.

І старий Мартин також не спав. Попращавши панича, сїв на камени і думав....

О чім думав, хто відгадає? Перед єго очима пересувала ся довга, дуже довга панорама найріжнїйших образів. Тут уродив ся в тім сільци, виховав ся, провів в нїм цїле житє, тут положить колись свої старі кости на спочинок — ширшого сьвіта не зазнав, а однако так богато бачив. А коли додасть до того, що чув з уст батьків і дїдів, то в души висуває ся єму історня цїлого того милого закутка — а від разу і всїх таких закутків.

В довгім рядї тих споминів було тілько ріжних красок: — ясних і огненних, кровавих і чорних як розпука — і сїрих як та бідна земля, по котрій ступаємо.

Малий закуток, мала горстка людий — а сумних споминів так богато — кількож їх цїлий сьвіт має?

Видко налякав ся селянин того питаня, котре уперто тиснулось єму до голови, встав і поволїк ся тяжким повільним кроком до села.

Пішов до своєї давної хати, на горбок, де стояв почорнїлий хрест, з фундациї єго родичів. То був вже також старушок, але ще держав ся — поправлений, підпертий.

Мартин здоймив шапку, укляк на земли і потонув в молитві.

Лагідний вітер розкидав єго срібне волосє, хапав на свої крила зітханя і нїс їх далеко.... далеко.

Селянин молив ся півголосом і можна було в нічній тишинї дочути поодинокі слова молитви.

Слова сердечної молитви бігли в простор а вторували їм тайні шепоти присипаної землї.... ті загадочні шепоти, котрі лиш серцем можна відчути і зрозуміти.

З друкарнї В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера. — (Телефона число 569).